

Yn ddiweddar, clywodd Llais gan gynrychiolydd Tîm Offthalmoleg Rhanbarthol Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (BIPAB), a roddodd drosolwg o'r hyn sydd wedi bod yn digwydd i wella amseroedd aros ar gyfer llawdriniaeth cataractau.

Cefndir Offthalmoleg Ranbarthol

Mae Rhaglen Offthalmoleg Ranbarthol Dde-ddwyrain Cymru yn gwasanaethu tua 1.5 miliwn o bobl ar draws:

- Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (BIPAB).
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg.
- Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre.

Mae gan y sefydliadau hyn hanes cryf o gydweithio tuag at nodau cyffredin. Mae'r rhaglen yn cael ei harwain gan BIPAB ac mae'n canolbwyntio ar leihau amseroedd aros am lawdriniaeth cataract.

Trosolwg o'r Rhaglen

Mae cataractau yn cyfrif am tua 50% o restrau aros offthalmoleg. Yn 2023, lansiwyd strategaeth ranbarthol i leihau ôl-groniadau a gwella mynediad. Mae rhestr aros a rennir yn sicrhau bod y cleifion sydd wedi aros hiraf yn cael blaenoriaeth, waeth beth fo'u bwrdd iechyd.

Datblygiadau Gwasanaeth yn Neuadd Nevill (YNN)

- 2024: Lansiwyd gwasanaeth cataractau newydd yn NHH gyda phedair llawdriniaeth yr wythnos.
- Heriau Cychwynnol: Roedd yn rhaid i gleifion deithio rhwng YNN ac Ysbyty Brenhinol Gwent i gael asesiadau.
- Gwelliannau: Symleiddiodd trefniadau archebu ac amserlennu canolog y broses ar draws tri bwrdd iechyd.
- Mai 2024: Ffurfiwyd a hyfforddwyd tîm clinigol newydd.
- Ionawr 2025: Ymunodd Mr. Cheema, arbenigwr uchel ei barch, â'r tîm.
- Ebrill 2025: Agorwyd theatr newydd. Erbyn mis Mawrth 2025, roedd y gwasanaeth wedi cwblhau 580 o driniaethau.

Tîm Archebu Rhanbarthol

- Wedi'i sefydlu: Haf 2024.
- Cwmpas: Dechreuwyd gydag BIPAB, ehangu i Gwm Taf Morgannwg a Chaerdydd erbyn Ebrill 2025.
- Effaith:
- 1,800+ o gleifion wedi archebu lle.
- 10,000+ o lythyrau wedi'u hanfon i gadarnhau diddordeb.
- 5,000 o gleifion wedi'u trin trwy ddarparwyr preifat.

Cyflawniadau Allweddol

- Cydweithio: Mae tri bwrdd iechyd bellach yn cydweithio o dan raglen flynyddol gwerth £7 miliwn.
- Hwb Capasiti: Mae staff ychwanegol a gofod theatr yng Nghaerdydd a YNN yn caniatáu 100 o lawdriniaethau ychwanegol yr wythnos.
- Darparwyr Preifat: Mae tri darparwr yn cefnogi'r rhestr aros ar y cyd.
- Canlyniadau 2024–25:
- 12,448 o gleifion wedi'u trin (targed: 12,639).
- Dim cleifion yn aros dros 104 wythnos erbyn mis Mawrth 2025.

Cyfnod 2 – Cyflawni Gwasanaeth Hirdymor Cynaliadwy

Mae'r ffocws nawr ar adeiladu gwasanaethau cataract hirdymor, cynaliadwy'r GIG. Er bod cyllid ychwanegol ar gael ar gyfer allanoli eleni, y nod yw cynyddu capasiti'r GIG trwy ddefnyddio canolfannau cyfaint uchel a all drin mwy o gleifion. Mae'r tîm hefyd wedi casglu adborth gan y cyhoedd, sy'n helpu i lunio sut y bydd y gwasanaeth yn datblygu yn y dyfodol.

Gostyngiad Aros 104 Wythnos

- Ôl-groniad Cychwynnol:
- oBIPAB: 1,500 o gleifion.
- oCaerdydd: 225 o 700.
- oCwm Taf Morgannwg: 700 o 1,200.
- Erbyn mis Mawrth 2025: Lleihaodd pob ardal yr amseroedd aros 104 wythnos i sero.

Cyfnod 1: Gwersi ac Adborth

- Cymorth: Helpodd gwasanaethau allanoli a chlodiant gleifion i gael mynediad at ofal, hyd yn oed pan oedd angen teithio.
- Polisi: Ailosodwyd amser aros cleifion a wrthododd lawdriniaeth heb reswm meddygol.

Cyfnod 2: Adeiladu Gwasanaeth Cynaliadwy

- Nod: Ehangu capasiti'r GIG gan ddefnyddio canolfannau cyfaint uchel.
- Ymgysylltu â'r Cyhoedd: Adborth a gesglir i lunio gwasanaethau'r dyfodol.
- Mewnwelediad Allweddol: Mae pobl yn cefnogi gwasanaethau canolog os ydynt yn lleihau amseroedd aros ac yn cynnwys cymorth trafndiaeth.]

Dau Opsiwn a Drafodwyd:

- Canolfan Ranbarthol Fawr: Yn fwy effeithlon, yn well ar gyfer hyfforddi staff.
- Unedau Lleol Llai: Mynediad haws, ond yn llai effeithlon.

Cludiant Cleifion a Rhestrau Aros.

C: Rydym wedi clywed straeon am gleifion yn cael eu cludo i apwyntiadau ar gludiant preifat. A yw hyn yn gywir?

A: Ydy, mae darparwyr preifat wedi trefnu cludiant i gasglu cleifion o ysbytai lleol. Mae'r fenter hon wedi gwneud gwahaniaeth sylweddol ac wedi cael derbyniad da iawn. Mae cleifion yn gwerthfawrogi cael cynnig cludiant o'u hysbyty lleol i leoliadau triniaeth breifat.

C: Beth yw'r amser aros ar gyfartaledd ar hyn o bryd?

A: Mae'r amser aros cyfartalog bellach tua 100 wythnos. Y nod yw parhau i leihau hyn drwy gydol y flwyddyn.

C: Pa ganran o gleifion a arhosodd dros ddwy flynedd sydd bellach wedi cael eu trin?

A: Mae pob claf a arhosodd dros ddwy flynedd bellach wedi derbyn triniaeth. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw gleifion yn aros yn hirach na dwy flynedd.

Gweithlu a Recriwtio Arbenigol.

C: Mae'n ymddangos bod prinder staff arbenigol. A yw recriwtio a chadw staff yn her?

A: Ydym, rydym yn recriwtio staff nyrsio ac ymgynghorol yn weithredol. Mae wedi cymryd amser, ond rydym wedi llwyddo i ddod â'r arbenigwyr cywir i mewn yn Ysbyty Neuadd Nevill (YNN). Rydym hefyd yn gweithio ar gynllunio gweithlu ehangach.

Effaith Ehangach.

C: A oes unrhyw gydb berthynas rhwng oedi cyn rhoi triniaeth llygaid a risg uwch o gwmpo?

A: Er nad ydym wedi cynnal astudiaethau penodol ar hyn, rydym yn ymwybodol y gall arosiadau hir effeithio'n negyddol ar iechyd cyffredinol ac ansawdd bywyd. Dyna un o'r rhesymau pam rydym yn ehangu gwasanaethau.

Gallu a Chyllid.

C: Beth yw'r cynllun ar gyfer capasiti a chyllid hirdymor?

A: Ymateb pragmatig i ôl-groniadau COVID-19 oedd cam un, gan ddefnyddio capasiti ychwanegol i leihau amseroedd aros. Mae cam dau yn canolbwyntio ar adeiladu capasiti mewnol cynaliadwy'r GIG i ddiwallu'r galw cynyddol.

Cydraddoldeb ac Amrywiaeth.

C: Mae apwyntiadau byr-rybudd yn anodd i unigolion anabl a niwroamrywiol. Dywedir wrth rai fod colli dau apwyntiad yn eu rhoi ar waelod y rhestr. A yw hyn yn deg?

A: Mae canllawiau cenedlaethol yn ystyried pedair wythnos fel rhybudd digonol. Ni ddylai pythefnos gyfrif yn erbyn claf. Mae BIPAB yn dilyn canllawiau RTT (Atgyfeiriad i Driniaeth) ac yn anelu at reoli'r broses hon yn sensitif. Mae BIPAB hefyd yn archwilio profiadau cleifion ac yn croesawu trafodaeth bellach.

C: Sut mae strategaeth cydraddoldeb BIPAB yn cymharu â strategaeth cydraddoldeb Cwm Taf, sy'n cynnwys ffocws ar staff a chleifion?

A: Mae BIPAB yn canolbwyntio eu hymdrechion ymgysylltu, gan flaenoriaethu cynnwys cleifion a chydraddoldeb, gan ymdrechu i gynnwys cynrychiolwyr o grwpiau na chlywir eu llais yn aml ac wedi ymrwymo i welliant parhaus.

Lensys Arbenigol.

C: A yw'r GIG yn anelu at ddarparu lensys sy'n leihau'r angen am sbectol, fel rhai darparwyr preifat?

A: Mae'r GIG yn dilyn canllawiau clinigol, gan gynnig lensys sydd fwyaf priodol i'r claf. Mae canllawiau lensys i gleifion yr un fath ar draws y GIG a darparwyr preifat o dan gontract y GIG.

